

Iz ove knjige vidimo, da je netočna često ponavljana tvrdnja, da su dolaskom Turaka samo franjevci ostali s narodom, a svi drugi svećenici tobože pobjegli. Istina je samo to, da se broj svjetovnih svećenika s vremenom smanjivao, a bolje organizirani i kompaktni franjevci sve više prevladavali. Za jedne i druge vrijedi autorov odmjereni sud: »Bilo ih je, kao uvijek i svagdje, dobrih i loših, svjetla i sjene« — što se može reći i za ostale vjernike.

Dobro je naglasiti i činjenicu, da turski progoni protiv katolika nisu uvijek bjesnili. Bilo je razdoblja kad se živjelo u prilično snošljivim prilikama. Teži progoni javljali su se povremeno, a opet ne u svim krajevima jednako.

Crkva je uza sve nevolje i slabosti nadživjela tursku vlast u Slavoniji, i u novim prilikama opet doživjela dane obnove i procvata.

U SVJETLO TAMNIM DUBINAMA

Jerko Barišić

Profesor na bogoslovnom fakultetu u Zagrebu dr Jordan Kuničić obogatio je nedavno svoj vrlo plodni i raznoliki stvaralački rad¹ zbirkom propovijedi o pitanju boli: *U svjetlo tamnim dubinama*.² Autor — iskusan profesor, dugogodišnji dekan i praktični pastoralni radnik — kao da hoće svojim radom ispuniti praznine u našoj teološkoj literaturi. To dokazuje i posljednje djelo. Mi inače oskudijevamo homiletskim djelima bilo teoretskim bilo praktičnim. Na praktičnom polju ta se je nestašica osobito pokazala s liturgijskom obnovom, kad se više teško mogu koristiti strana djela. Zato svaka propovjednička stvar dobro dođe. Eto u takvoj situaciji dobivamo vrijedno djelo o posebno teškoj temi koju već za to mnogi izbjegavaju. Stoga nam je ova zbirka profesora Kuničića dvostruko dragocjena.

U predgovoru autor iznosi važnost problema: »U boli je čovjekova sudbina. O iskorištenoj ili neiskorištenoj boli ovisi čovjekova sreća ili nesreća«. Zato »taj problem svakoga privlači ... jer u njemu je svaki od nas«. »Bol je na repertoaru i propovjednika«. Međutim, autor se žali: »Posvuda se, ipak, o boli govori samo prigodno. Zbog toga i pogled u taj problem boli ostaje jednostran. Nedostaje sinteza. Neminovno i sama obradba ostaje površna. Potrebno je i u propovjedima zahvatiti problem s više strana. Obraditi ga sistematski.« Zato dr Kuničić postavlja svrhu svoga djela: »Cilj je ovih refleksija: okupljati razne poglede u jednu cjelinu, osvijetliti problem boli s više strana.«

Autor je podijelio svoje propovijedi u osam skupina. U prvom dijelu »različita gledišta« pisac najprije iznosi netočna stajališta o problemu boli. To su preosjetljivi i neosjetljivi, zatim pesimisti i optimisti, onda egocentristi, pa oni koji pretjeruju, dok konačno ne iznese i stajalište samih kršćana, koje se, ukratko, može ovako iznijeti: »križ i bol je samo put prema sreći. Bol je samo sredstvo, ne cilj. Bol je faktor koji treba osmisliti, finalizirati, njezinim se posredstvom posvetiti« (16). U toj će perspektivi autor dalje raščinjati problem. U drugom nizu, »temelji rješenja«, reći će nam da je bol kamen smutnje, ali i sredstvo uzdizanja. Opstoji bol — opstoji i Bog. I bez poziva na Nj fenomen boli bio bi neprotumačiv, besmislen kao i sav ljudski život. Boli će na zemlji uvijek biti. »Bol ulazi u konkretnu strukturu svijeta i života. Ona je kao neki prafenomen toga konkretnog stanja« (21). To je »strukturna komponenta konkretnog stanja čovječanstva« (21). Međutim, »preko vjere—ufanja—ljubavi kršćanin se oslobađa od tereta boli, jer ga lako nosi promišljajući na posljednje stvari života i poslije smrti. Boli treba integrirati u cjelovitu koncepciju života« (21-22).

¹ Spomenimo ovdje samo krupna djela: *Katolička društvena nauka, Kršćanska pedagogija, Čovjek svih vremena, Sveta Katarina Sjenska, Smjer u život*.

² Dr Jordan Kuničić, *U svjetlo tamnim dubinama, Izvori istine*, Korčula, 1971.

»I tako nam ova konačna finalizacija boli daje najbolji uvid u neku opravdanost njene egzistencije« (22). Providnost Božja pripušta boli, da iz njih izvuče veće koristi. Bog je otac. I pravednici trpe, možda i više od grešnika. Ništa nema bez Boga, tako mi boli. Ali najčešći i najadekvatniji izvor čovječjih boli jest zloća čovjekove volje. Problem bola je misterij. Krist nam ga rješava. Ali njegovo kompletno rješenje može se vidjeti tek u svjetlu vječnosti. U trećoj skupini refleksija, »na izvorima«, autor iznosi kako je izvor boli sam čovjek, njegova ograničenost, prolaznost, propadljivost. Prvo počelo bola jest iskonski grijeh. Ali dolazi otkupljenje i »bol-kazna pretvara se u bol-spasenja« (36). Neposredni pak krivac jest pojedinac. I priroda, prirodni zakoni jesu također izvori bola. Pa zakon solidarnosti, lančanog sustava, međuovisnosti i međuuzročnosti, nasljeđivanja itd. U četvrtom nizu, »vrijednost boli«, vidimo da Krist posvećuje bol. Ona sad postaje izvor sreće, života, vječnosti. Bol prosvjetljuje, opamećuje, odgaja, oplemenjuje, stvara velikane. Onda, u petome dijelu, govori se o »Čovjeku boli«. Krist je sa svojom boli sublimirao bol. »Bol će ući u plan otkupljenja kao od vječnosti predodređena komponenta u poslu čovječjeg spasenja... Ona postaje kao neka sakramentalna snaga. Djelotvorna snaga upravo zbog toga što je Krist nju uzeo kao element u poslu otkupljenja« (57). Tri posljednje skupine govora, »u svjetlu vjere«, »preobrazba boli« i »u školi boli«, više su praktične. Kao što iz svemira »čitamo Boga«, slično ga upoznajemo i u patnjama. »Providnost se služi i ovim ciljem: preko boli spriječiti da se duša ne izgubi« (74). Boli imaju pravu i vječnu vrijednost gledane u perspektivi zagrobnog života. One postaju sredstvo spasenja.

Djelo profesora Kuničića nisu gotove propovijedi koje bi se samo naučile i tako izgovorile. To ne bi ni vrijeđilo. To su više refleksije kako i stoji u podnaslovu. Autor pruža materijal te ostavlja propovjedniku da ga prokuha, usvoji i dade kao svoj. Zato su ovi govori pisani sažebim, lapidarnim stilom, često nedorečenim, katkada teškim. Tu će propovjednik naći mnoštvo ideja, tema, obilje citata, puno poslovića, manje primjera. Po više govora može se spojiti u jednu cjelinu. Dakle pisac ostavlja veliki prostor za osobni propovjednikov rad iza kojeg će on neuhajno nestati. Govori su zgodni za niz propovijedi o problemu boli, kako autor i želi. Korisno će poslužiti za korizmu, Veliki Petar, blagdan Sv. Križa i slično.

Stoga od srca zahvaljujemo autoru na ovom zbilja dragocjenom djelu nadajući se da to nije njegova zadnja riječ ni na homiletskom polju već da će nas opet obdariti svojim bogatim iskustvom, dubokim teološkim znanjem — plodovima svoga uma i srca.

MONOGRAFIJA VIŠKOG SAMOSTANA

(Dr o. Marin Oreb, *Moj mali samostan, Split, 1971*)

Zdeslav Zorić

Nedavno je izašla iz tiska mala monografija o samostanu Male braće konventualaca sv. Jeronima na Prirovu u Visu. Autor je dr Marin Oreb, konventualac.

Samostan sv. Jeronima na Prirovu u Visu zapravo je gostinjac u kojemu žive najčešće samo dva redovnika; osnovan je negdje koncem XV ili početkom XVI stoljeća u doba intenzivnog prodiranja Turaka u ove krajeve.

Koliko god nam se činilo da je bilo lako prihvatiti se ovoga posla, tj. pisanja monografije o viškome samostanu, ipak je, očito je, trebalo uložiti dosta truda da bi djelo ugledalo svjetlo dana.

Pisac se obilno služio arhivskom građom i na njoj temeljio svoj rad i svoje djelo. Ali je u tom pogledu imao dosta poteškoća. Ovaj mali samostan, na-